

ISVW Summer School 2022
Ecologisch denken III
Donna Haraway

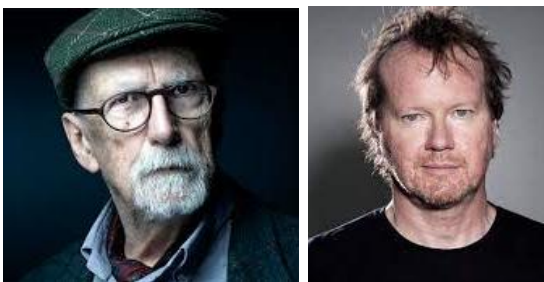

In deze Summer School maken we kennis met een van de meest oorspronkelijke denkers van onze tijd, Donna Haraway. In Nederland is zij vooral bekend geworden door haar essay *Een cyborg manifest* (1994), waarin zij de mens omschreef als een hybride van machine en organisme. Gedurende het vijfdaagse seminar volgen we echter vooral haar baanbrekend en grensverleggend werk in de 21ste eeuw – het tijdperk waarin wij leven: in een web van relaties met bomen, dieren, water en lucht, maar ook met technologieën en dingen.

In het seminar lezen wij passages uit haar werk, bekijken de documentaire *Donna Haraway. Story telling for earthly survival*, bespreken haar opvattingen en vragen ons af wat de implicaties van haar denken zijn voor ons doen en laten.

Dag 1

Denken in het antropoceen

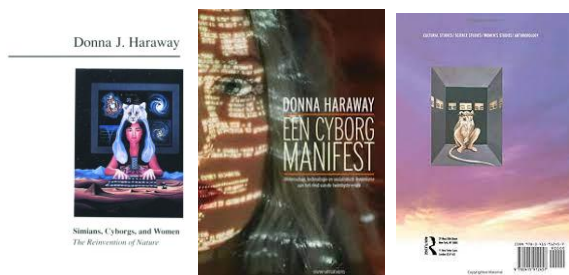

Om de filosofische context van het denken van Donna Haraway te schetsen, blikken we op de eerste dag terug op de in deze reeks van seminars over ecologisch denken eerder behandelde opvattingen van Bruno Latour en Timothy Morton. Latour bespreekt in zijn werk de wetenschaps- en politiek-filosofische aspecten van het ecologische denken. Hij stelt voor om onszelf net als de bomen, beken, bergen en beesten op te vatten als aardbewoners die met z'n allen in de 'kritieke

zone' leven en dan ook allen een stem bij de politieke besluitvorming zouden horen te hebben. Morton besteedt in zijn boeken vooral aandacht aan het esthetisch-ethische aspect van het ecofilosofische project. Hij stelt voor om (bijvoorbeeld) ook de slak en de kwal als een ver familielid te beschouwen en de diervijandige agrilogistiek te ontmantelen. We zullen zien dat je het ecologische denken van Donna Haraway kunt omschrijven als een geheel eigen verbinding van deze twee benaderingen.

Dag 2

Primates, cyborgs and oncomouse

Op de tweede dag staan we stil bij het vroege wetenschapsfilosofische werk van Donna Haraway. We komen te weten (a) dat volgens Haraway kennis epistemologisch en politiek aan een locatie gebonden is, d.w.z. *gesitueerd* en partijdig van aard is, (b) dat wij in het technowetenschappelijk tijdperk niet langer als mensen leven maar als *cyborgs*, d.w.z. cybernetische organismen, die de grenzen overschrijden tussen dier en mens, organisme en machine, materie en tekst en (c) dat zij ons oproept om ons niet langer als een *bescheiden getuige* op te stellen *en* (daardoor) de scheiding van het technische en het politieke op te heffen. We lezen onder meer passages uit *Een cyborg manifest* en haar essay 'De bescheiden getuige' en bekijken 's avonds de documentaire *Donna Haraway. Story telling for earthly survival*.

Dag 3

When species meet

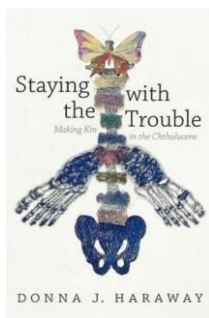

Gedurende de derde dag lezen wij passages uit haar boeken *The*

companion species manifesto (2003) en *When species meet* (2008), waarin Haraway verhalen vertelt over belichaamde intersoortelijke socialiteit (*embodied cross-species sociality*). Haraway hoopt dat haar verhalen – onder meer over haar relatie met haar hond Cayenne Pepper - bijdragen aan (a) het besef dat mensen en dieren, *significant others*, met elkaar verbonden zijn en (b) een ethiek en een politiek die dit besef als uitgangspunt hebben. We krijgen te horen dat er altijd al sprake is geweest van cohabitatie en co-evolutie, van *becoming with*, wat zij verstaat onder *companion species*, *humanimal* en *natureculture*, hoe Haraway leest wat Derrida en Deleuze schrijven over dieren en hoe zij denkt over het lijden van dieren in laboratoria.

Dag 4

Staying with the trouble

Op de vierde dag van het seminar lezen we gedeeltes van haar boek *Staying with the trouble. Making kin in the Chthulucene* (2016) waarin zij vraagt hoe wij kunnen leven met, zijn-met (*being-with*), alle andere levende wezens in een wereld die ecologisch gezien zo in moeilijkheden verkeert. We komen erachter dat Haraway het tijdperk waarin wij leven niet Antropoceen of Capitaloceen maar Chthuluceen noemt (en wat zij daaronder verstaat), wat begrippen als tentaculair denken en *sympoiesis* betekenen en dat zij ons, 'symbionten', oproept ons 'antwoordelijk' (*response-able*) te tonen en alle levende wezens tot metgezellen en verwanten te maken (*making kin, not babies*).

Dag 5

Response-ability

Wij leven niet als ‘mensen’ in een *kosmopolis* maar als aarbewoners samen met dieren, planten, zeeën, aardlagen, technologieën en dingen in een composthoop, aldus Donna Haraway.

Zoals gebruikelijk in deze reeks seminars over ecologisch denken vragen we ons op de laatste dag af wat deze manier van denken voor ons doen en laten zou kunnen betekenen.